

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

IV. REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ A JINÉ FORMY SOUŽITÍ

(VE SROVNÁNÍ S MANŽELSTVÍM)

© Martin Kornel, Zdeňka Králíčková 2011

PRAMENY

- LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD (č. 2/1993 Sb.)
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.)
- ZÁKON O RODINĚ (dále „ZOR“)
z. č. 94/1963 Sb., ve znění zejména z. č. 91/1998 Sb.
- ZÁKON O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ (dále „ZRP“)
z. č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů
- OBČANSKÝ ZÁKONÍK (dále „OZ“)
z. č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ (dále „ZDP“)
z. č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- TRESTNÍ ŘÁD (dále „TŘ“)
z. č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- ZÁKON O PÉČI O ZDRAVÍ LIDU
z. č. 20/1966 Sb., ve znění pozdějších předpisů

LITERATURA

- *Hrušáková, M., Králíčková, Z.:* České rodinné právo. 3. vyd. Brno: MU, 2006.
  - *Hrušáková, M. a kol.:* Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009.
- +
- PowerPoint prezentace: IS MUNI: elportál/předmět MP509Z

MODELY V EVROPĚ (statusové v. nestatusové)

- SEVERSKÝ - nejstarší, manželství „nižšího stupně“
- NIZOZEMSKÝ - manželství

+

- FRANCOUZSKÝ - pakt solidarity (soukromá smlouva)

EU

stav: r. 2010,

zdroj: ESLP,

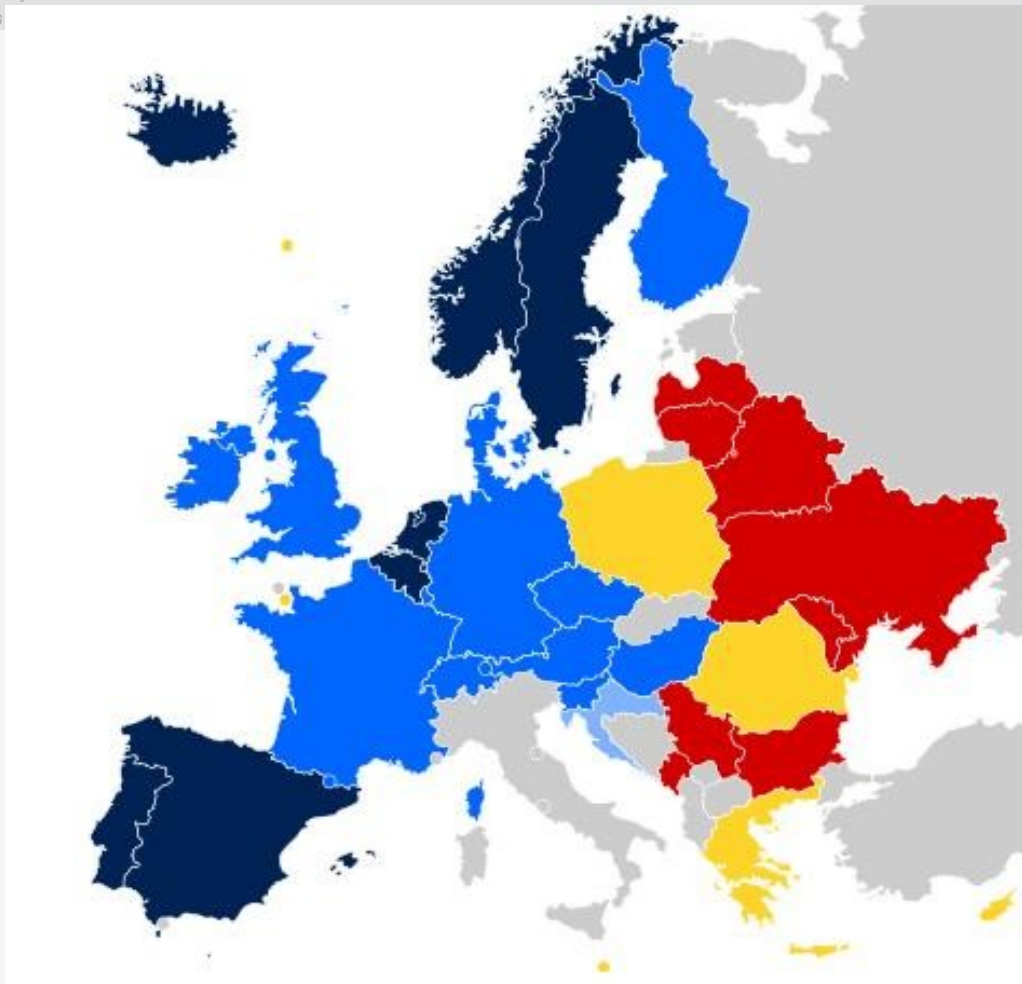
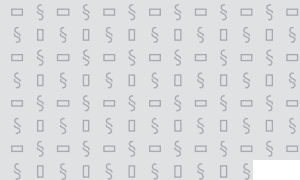
Schalk and Kopf v. Austria

■ MANŽELSTVÍ

- Belgie
- Nizozemí (OZ)
- Norsko
- Portugalsko
- Španělsko
- Švédsko

■ JINÉ FORMY

- Andora
- Rakousko
- Česká republika
- Dánsko
- Finsko
- Francie (CC, Pakt solidarity)
- Německo
- Maďarsko
- Island
- Lucembursko
- Slovinsko
- Švýcarsko
- Velká Británie (Civil Partnership Act 2004))

- Homosexuální manželství uznáváno
- Registrované partnerství uznáváno
- Neregistrované soužití uznáváno
- Pod politickou úvahou
- Neuznáváno či neznámo
- Homosexuální manželství zakázáno - Ústava definuje manželství jako svazek mezi mužem a ženou

ČESKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

TŘI ZDROJE

- PŮVODNÍ POSLANECKÝ NÁVRH ZÁKONA O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ
- ZÁKON O RODINĚ
- NÁVRH NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

www.gay.iniciativa.cz ze dne 20.9.2011

REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ V ČR 1. 7. 2006 - 30. 6. 2011																		
Kraje	2006		2007		2008		2009		2010		2011		Nově zaniklé RP I. pol.	CELKEM		Zaniklé RP CELKEM	Cizinci celkem	
	II. pol.	I. pol.	II. pol.	I. pol.	II. pol.	I. pol.	II. pol.	I. pol.	II. pol.	I. pol.	II. pol.	G		L	G			L
	G	L	G	L	G	L	G	L	G	L	G	L		G	L			G
Praha	81	43	36	31	43	28	40	26	36	25	0	7	389	15	44			
Jihočeský	3	2	10	3	8	2	2	4	4	3	0	2	41	5	7			
Jihomoravský	23	13	14	7	19	8	14	11	9	14	0	0	132	8	14			
Karlovarský	2	3	5	10	3	5	2	3	3	3	0	0	39	3	4			
Královéhradecký	11	1	5	2	5	1	1	2	7	0	0	1	35	5	3			
Liberecký	8	5	12	5	2	5	10	3	10	3	0	0	63	5	6			
Moravskoslezský	25	7	13	9	9	9	10	4	7	4	0	4	97	17	4			
Olomoucký	7	2	10	4	6	5	5	2	6	3	0	1	50	3	5			
Pardubický	5	6	5	2	5	0	0	4	3	0	0	0	30	2	2			
Plzeňský	9	3	3	2	6	7	4	4	5	2	0	2	45	4	5			
Středočeský	26	11	15	8	14	10	13	5	11	6	0	4	119	14	14			
Ústecký	23	11	13	11	7	9	7	9	10	6	0	0	106	5	10			
Vysočina	5	1	1	2	2	0	1	1	3	0	0	2	16	2	4			
Zlínský	7	1	1	0	2	1	4	0	2	1	0	0	19	1	4			
CELKEM	235	109	143	96	131	90	113	78	116	70	0	23	1181	89	126			
#	58	252	227	203	194	70	194	45	70	15	8	831	350	47	44			

PŘEKÁŽKY

- Manželství (§ 11 - 17a ZOR)
  - stejné pohlaví
  - nedostatek věku - méně než 16 let
  - bigamie
  - příbuzenství
  - duševní porucha
- Registrované partnerství (§ 4, 5 ZRP)
  - různé pohlaví
  - nedostatek věku - méně než 18 let
  - bigamie
  - příbuzenství
  - nesvéprávnost
  - neexistence státního občanství u jednoho ze snoubenců
- Nesezdané soužití

VZNIK

- Manželství
uzavření manželství (§ 1 a násl. ZR)
civilní + církevní
- Registrované partnerství
uzavření partnerství (§ 1 - § 4 ZRP)
pouze civilní, pouze před matrikářem
pouze prohlášení o vstupu a neexistenci překážek,
nikoli společné/zdvojené příjmení
- Nesezdané soužití
faktický stav

www.gay.iniciativa.cz ze dne 20.9.2011

VADY ÚKONU

- Manželství (§ 15a ZOR)
  - bezprávná výhrůžka
  - omyl týkající se úkonu
  - omyl týkající se jednoho ze snoubenců
- Registrované partnerství (§ 4, 5 ZRP)
  - nedostatek svobodného a úplného projevu vůle
  - omyl týkající se úkonu
- Nezezdané soužití
  - -

OSOBNÍ PRÁVA

■ Manželství

- stejná práva a stejné povinnosti (§ 18 ZOR)
- povinnost žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí (§ 18 ZR)
- uspokojovat potřeby rodiny (§ 19 ZOR)

■ Registrované partnerství

- stejné povinnosti a stejná práva (§ 8 ZRP)

■ Nesezdané soužití

- -

ZASTOUPENÍ

■ Manželství

zákonné:

- manžel zastupuje manžela v běžných záležitostech a jsou zavázáni společně a nerozdílně (§ 21 ZOR);
- obvyklou správu majetku v SJM vykonává každý z manželů (§ 145 odst. 2 ZOR)

■ Registrované partnerství

zákonné: partner zastupuje partnera v běžných záležitostech (§ 9 ZRP)

■ Nesezdané soužití

výhradně smluvní: na základě plné moci (§ 31 an. OZ)₄

MAJETKOVÁ PRÁVA

■ Manželství

- zásadně společné jmění manželů (§ 143 - § 148 OZ)
- ale také podílové spoluvlastnictví nebo výlučné vlastnictví (zejména § 143 a § 143a OZ)

■ Registrované partnerství

- výlučné vlastnictví každého z partnerů nebo podílové spoluvlastnictví (§ 137 - § 142 OZ)

■ Nesezdané soužití

- výlučné vlastnictví druha a družky nebo podílové spoluvlastnictví (§ 137 - § 142 OZ)

VYZIVOVACÍ POVINNOST ZA TRVÁNÍ VZTAHU

- Manželství
vzájemná vyživovací povinnost - zásadně stejná
hmotná a kulturní úroveň (§ 91 ZOR)
- Registrované partnerství
vzájemná vyživovací povinnost - zásadně stejná
hmotná a kulturní úroveň (§ 10 ZRP)
- Nesezdané soužití
NE

JINÁ VYŽIVOVACÍ POVINNOST

- Manželství
NE
- Registrované partnerství
NE
- Nesezdané soužití
příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů
neprovdané matce (§ 95 ZOR)

OSVOJENÍ

- **Manželství**
manželé mohou osvojit dítě společně (§ 66 ZR) -
prostým i nezrušitelným osvojením
- **Registrované partnerství**
zákaz osvojení dítěte za trvání partnerství
(§ 13 odst. 2 ZRP)
- **Nesezdané soužití**
pouze druh nebo družka může osvojit dítě - prostým a
výjimečně i nezrušitelným osvojením
(§ 74 odst. 2 ZR)

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

čl. 8 Právo na respektování rodinného a soukromého života

„Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, ...“

čl. 12 Právo uzavřít manželství

„Muži a ženy, způsobilí věkem k uzavření manželství, mají právo uzavřít manželství a založit rodinu v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují výkon tohoto práva.“

čl. 14 Zákaz diskriminace

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“

■ **case Fretté v. Francie (2002)**

- svobodný muž homosex. orientace nebyl úspěšný ve věci zprostředkování adopce

- „*difficulties with practical consequences of child's arrival*“

- zájem dítěte
- proporcionalita

- nedošlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 8

■ **case E. B. v. Francie (2008)**

- svobodná žena (učitelka) žijící *de facto* s jinou ženou, nebyla úspěšná ve věci indiv. adopce

- role matky i otce v 1 osobě, která ale má osobní kvality a schopnosti dítě vychovávat

- zájem dítěte
- proporcionalita

- došlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 8

- Úmluva je „*living instrument*“

adopcce.pdf - Adobe Reader

Soubor Úpravy Zobrazení Okna Nápověda

1 / 18 75%

Nástroje Poznámka

NEJVYŠŠÍ SOUD
OBČANSKOPRÁVNÍ A OBCHODNÍ KOLEGIUM
Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: 541 593 111, fax: 541 218 804
email: podatelna@nsoud.cz

Městská část Praha 1 - UMC
Doručeno: 30.11.2010
UMCP1 119180/2010
listy:1 přílohy:20
mcp1_10_219336

Úřad městské části Praha 1
odbor matrik
Vodičkova 18
115 68 Praha 1

V Brně 23. listopadu 2010
sp. zn.: Ncn 534/2010

K Vaší žádosti o vyjádření z 11.10.2010(č.j. ÚMPČ 1 91150, ve znění zákonů č. 158/1969 Sb., č. 234/1990 Sb., č. 164/1992 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 37/2004 Sb. a č. 361/2004 Sb.), o mezinárodním právu soukromém a procesním:

- Podle ustanovení § 67 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb. uznávacímu řízení u Nejvyššího soudu ČR podléhají jen pravomocná cizí rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech určení (zjištění nebo popření) otcovství, je-li alespoň jedním z účastníků řízení český občan. Ani cizí rozhodnutí o osvojení nezletilého dítěte není ustanovením zákona č. 97/1963 Sb. pojmato mezi rozhodnutí, která by vyžadovala ke své účinnosti na území České republiky rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR o uznání cizího rozhodnutí. Na vámi uváděné rozhodnutí o osvojení nezletilého dítěte dvěma muži v USA se nevztahuje ani ustanovení § 68a, § 68b a § 68c zákona č. 97/1963 Sb., týkající se rozhodnutí a jiných veřejných listin, při jejichž vydání bylo postupováno podle předpisů Evropských společenství nebo podle vyhlášení mezinárodní smlouvy.
- V ustanovení § 52 zákona č. 97/1963 Sb. je dále stanoveno, že listiny vydané soudy a úřady v cizině, které platí na místě, kde byly vydány, za listiny veřejné, mají důkazní moc veřejných listin také v České republice, jestliže jsou opatřeny předepsanými ověřeními.
- V ustanovení § 64 zákona č. 97/1963 Sb. je pak upraveno kdy cizí rozhodnutí nelze uznat ani vykonat, a to zejména (písm. d) uvedeného zákona, když se toto uznání přičilo českému veřejnému pořádku.

Nejvyšší soud dospěl ve zhodnocení poznatků z používání ustanovení zákona č. 97/1963 Sb. (uveřejněném pod č. 26/1987 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, vydávané Nejvyšším soudem) k závěru, že rozpor s veřejným pořádkem spočívá v rozporu se zásadami právního řádu České republiky, jakož i v obcházení kogentních právních předpisů ČR. Takovým kogentním předpisem je i ustanovení § 66 odst. 1 zákona o rodině (zákona č. 94/1963 Sb. ve znění vyhlášeném pod č. 210/1998 Sb.), podle něhož „jako společné dítě mohou osvojit jen manželé“; podle § 1 odst. 1 zákona o rodině pak je manželství „trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem“.

Není však v rozporu s ustanoveními právního řádu ČR uznání cizího rozhodnutí (veřejné listiny) dokládající osvojení nezletilého dítěte v cizině občanem ČR jako individuálního osvojitele osvojence jím samotným.

JUDr. Josef Rakovský, v. r.
předseda senátu

■ case SCHALK AND KOPF v. AUSTRIA (2010)

- v roce 2004 dva muži nemohli uzavřít manželství ani jinou formu svazku
- v roce 2010 nabyl účinnosti Zákon o registrovaném partnerství

ESLP:

- nedošlo k porušení článku 12, jednomyslně, manželství je vyhrazeno pro muže a ženu, čl. 12 neukládá státům povinnost rozšíření (ani nezakazuje)
  - bylo argumentováno, že Úmluva je z roku 1950 a je třeba ji vykládat jako „*living instrument*“ a v duchu čl. 9 **Charty základních práv a svobod EU**

(2000, účinnost 2009, čl. 9: „Právo uzavřít manželství a založit rodinu je garantováno v souladu s národními úpravami regulujícími výkon těchto práv.“)

- nicméně, v Evropě není konsensus ve věci manželství osob stejného pohlaví a je na každém z 47 států, jak věc upraví

- nedošlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 8, (4:3), byť bylo připuštěno, že trvalé svazky osob téhož pohlaví lze podřadit pod „*family life*“
jako de facto svazky

PĚSTOUNSKÁ PÉČE

- **Manželství**
dítě může být svěřeno manželům do společné
pěstounské péče (§ 45a odst. 3 ZOR)
- **Registrované partnerství**
dítě může být svěřeno pouze jednomu z partnerů do
pěstounské péče (§ 45a ZOR)
- **Nesezdané soužití**
dítě může být svěřeno pouze druhovi nebo družce do
pěstounské péče (§ 45a ZOR)

NÁJEMNÍ BYDLENÍ

- **Manželství**
zásadně zákonný společný nájem bytu manžely (§ 703 - § 705 OZ)
- **Registrované partnerství**
smluvní společný nájem bytu (§ 700 - § 702 OZ), za trvání partnerství má partner právo užívat byt, k němuž má druhý partner nájemní právo, pro případ smrti přechází nájem (§ 705a a § 706 odst. 1 OZ)
- **Nesezdané soužití**
smluvní společný nájem bytu (§ 700 - § 702 OZ), v případě smrti druha - přechod nájmu bytu, pokud tvořili společnou domácnost alespoň 3 roky (§ 706 odst. 2 OZ)

ZVÝHODNĚNÍ PRO DAŇ Z PŘÍJMU FYZ. OS.

- Manželství
snížení daně z příjmu poplatníka o částku 24.840,- Kč
pokud druhý manžel nemá vlastní příjem vyšší než
68.000,- Kč ročně (§ 35ba ZDFO)
- Registrované partnerství
NE
- Nesezdané soužití
NE

PRÁVO NA INFORMACE O ZDRAVOTNÍM STAVU

- Manželství
ANO (§ 23 odst. 1 zákona o péči o zdraví lidu)
- Registrované partnerství
ANO (§ 23 odst. 1 zákona o péči o zdraví lidu)
- Nesezdané soužití
ANO (§ 23 odst. 1 zákona o péči o zdraví lidu)
- druh je člen rodiny - ve smyslu článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

MOŽNOST ZVOLIT OBVINĚNÉMU OBHÁJCE

- Manželství
ANO (§ 37 TŘ)
- Registrované partnerství
ANO (§ 37 TŘ)
- Nesezdané soužití
ANO (§ 37 TŘ)

ODVOLÁNÍ VE PROSPĚCH ODSOUZENÉHO

- Manželství
ANO (§ 247 TŘ)
- Registrované partnerství
ANO (§ 247 TŘ)
- Nesezdané soužití
ANO (§ 247 TŘ)

ZÁNİK

- Manželství (§§ 22-29 ZR)
smrt, prohlášení za mrtvého, rozvod (kvalifikovaný rozvrat)
- Registrované partnerství (§§ 14-17 ZRP)
smrt, prohlášení za mrtvého, zrušení partnerství (faktická odluka)
- Nesezdané soužití
smrt, prohlášení za mrtvého, faktický stav - zrušení společné domácnosti

VYZIVOVACÍ POVINNOST PO ZÁNÍKU VZTAHU

■ Manželství

- výživné rozvedeného manžela - přiměřená výživa (§ 92 ZOR),
- "sankční výživné" - stejná životní úroveň po tři roky (§ 93 ZOR)

■ Registrované partnerství

- výživné bývalého partnera - přiměřená výživa (§ 11 odst. 1 ZRP)
- "sankční výživné" - stejná životní úroveň po tři roky (§ 11 odst. 2 ZRP)

■ Nesezdané soužití NE

DĚDĚNÍ ZE ZÁKONA

■ Manželství

1. dědická skupina (§ 473 OZ) případně
2. dědická skupina (§ 474 OZ)

■ Registrované partnerství

1. dědická skupina (§ 473 OZ) případně
2. dědická skupina (§ 474 OZ)

■ Nesezdané soužití

2. dědická skupina (§ 474 OZ - žili-li ve společné domácnosti nejméně rok před smrtí a pečovali o domácnost)
3. dědická skupina (§ 475 OZ), případně nedědí vůbec

VDOVSKÝ / VDOVECKÝ DŮCHOD

- Manželství
ANO (§ 49 a § 50 zákona č. 155/1995 Sb.,
o důchodovém pojištění)
- Registrované partnerství
NE
- Nesezdané soužití
NE

PRÁVO NA OCHRANU OSOBNOSTI

- Manželství
po smrti manžela přísluší uplatňování práva na ochranu osobnosti druhému manželovi (§ 15 OZ)
- Registrované partnerství
po smrti partnera přísluší uplatňování práva na ochranu osobnosti druhému partnerovi (§ 15 OZ)
- Nesezdané soužití
NE